

**Jego Eksceleńcja Ksiądz Arcybiskup Stanisław Gądecki
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski***Czcigodny Księżu Arcybiskupie,*

trwa zwołany przez papieża Franciszka Synod Powszechny poświęcony pojęciu synodalności. W wymiarze relacji wewnętrznych prowadzony jest namysł nad kondycją struktur Kościoła i wyzwaniem sprawiedliwej podmiotowości różnorodnych grup wiernych. W wymiarze zewnętrznym wielkim zadaniem jest przywrócenie katolicyzmowi realistycznej percepcji współczesności i zdolności do adekwatnej odpowiedzi na ogromne wyzwania stojące przed ludzką cywilizacją i kulturą.

Odpowiedzią polskich artystów na wezwanie synodalne Ojca Świętego był Synod Artystów odbywający się w dniach od 8 grudnia 2022 do 31 stycznia 2023 w Łodzi. Jego główną konstatacją jest wezwanie do tego, aby Kościół zwrócił baczniejszą uwagę na sztukę współczesną i szerzej, na kulturę wizualną. Sfery te bowiem, dla wielu środowisk stały się obok edukacji, główną areną skutecznej walki o światopogląd współczesnego człowieka. Kościół, który przez wieki inspirował artystów Ewangelią i poprzez swój mecenat nadawał ton sztuce europejskiej, pod koniec XIX wieku podjął błędną i brzemienną w skutkach decyzję o wyborze konwencji artystycznej zbliżonej do przeestetyzowanego, graniczącego z kiczem realizmu. To, co w założeniach miało utrzymywać przy religii szerokie masy społeczne wabione ofertą ateistycznych przemian kulturowych, okazało się komunikacyjną klęską i początkiem izolacji sztuki chrześcijańskiej od głównego nurtu sztuki na świecie. Tymczasem w XX i XXI wieku sztuka, idąc drogą awangardowego eksperymentu, bardzo się zmieniła zyskując nowe możliwości i sposoby komunikowania i przemawiania do odbiorców. Obok tradycyjnego malarstwa i rzeźby czy grafiki pojawiły się narzędzia takie jak fotografia, wideo, instalacje, performance, sztuka cyfrowa, sztuka sieci internetowej, sztuka w rzeczywistości wirtualnej i wiele innych, które mogą i powinny sprzyjać spotkaniu z Bogiem. Dlatego sięgając do doświadczenia pierwotnego Kościoła i korzystając z instrumentarium sztuki bazującej na partycypacji i dialogu, w toku otwartej dyskusji i symultanicznej akcji artystycznej, staraliśmy się wspólnie przemyśleć i zwizualizować możliwe dzisiaj relacje wiary i sztuki, zastanowić się jaka powinna być twórczość, służąca nowej ewangelizacji i porozmawiać o tym, co twórcy mogą dać wspólnocie Kościoła oraz jak Kościół może wspierać i integrować kreatywne kompetencje swoich członków. Opierając się na głosach artystów, teologów, teoretyków i historyków sztuki oraz ekspertów zaangażowanych w Synod Powszechny, obecnych na spotkaniach Synodu Artystów, proponujemy kardynałom, arcybiskupom, biskupom, przebiterom i wszystkim, którym na sercu leży kondycja wspólnoty Kościoła przemyślenie następujących rozwiązań:

Edukacja

1. Upadek chrześcijańskiej estetyki jest efektem kryzysu teologii, dlatego należy odnowić teologię sztuki. Nowego opracowania teologicznego domagają się zarówno tradycyjne jak i współczesne media artystyczne zdolne językiem dzisiejszego człowieka opowiadać o jego wierze.
2. System seminaryjnej formacji kapłanów i praktyka duszpasterska wymaga zmian. Kościół musi zapewnić zdrowe i pogłębione nauczanie uwzględniające najnowsze trendy artystyczne i wspomagające duchową formację twórców.
3. Postulujemy powołanie chrześcijańskiej uczelni artystycznej. Pierwszym krokiem do tego celu może być poprowadzenie czterosemestralnego studium łączącego zajęcia z teologii sztuki, najważniejszych aktualnych problemów cywilizacji oraz praktyczne zajęcia z różnych mediów sztuki współczesnej. Z oferty edukacyjnej będą mogli korzystać zarówno twórcy jak i seminarzyści przygotowujący się do pracy duszpasterskiej.

Artyści w Kościele

4. Należy podjąć wysiłek zorganizowanego dialogu Kościoła z artystami, którzy pomagają w dobywaniu głosu z głębokości ludzkiego zagubienia we współczesnej rzeczywistości, dla których sztuka jest naturalnym katalizatorem refleksji i dialogu, elementem tischnerowskiej "posługi myślenia", filozofowaniem i dysputą w "żywiote piękna" oraz pytaniem o dobro i prawdę.
5. Artyści mogą być cennymi partnerami kapłanów wspierając ich w praktyce duszpasterskiej. Nowa multimedialna kreatywność właściwa ponowoczesności ma służyć pięknu liturgii oraz wspomagać modlitwę indywidualną i we wspólnotach.

6. Należy wspierać sztukę relacyjną, która skupia się na kształtowaniu wzajemnych odniesień między ludźmi i jest doskonałym nośnikiem etyki chrześcijańskiej.
7. Należy docenić i zaangażować po stronie Kościoła sztukę krytyczną, dzięki której artyści mogą być "uchem" Kościoła dla kobiet, dzieci, wykluczonych, skrzywdzonych, poszukujących, uchodźców, ale i masy zwykłych wiernych, których głos jest dziś we wspólnocie niesłyszalny.
8. Polscy artyści pełniej niż inne grupy wiernych kultywują w swoim środowisku dialog ekumeniczny. Należy wprowadzić sztukę w pole dialogu w Kościele, ekumenizmu, porozumienia z wyznawcami innych religii i z niewierzącymi.
9. Postulujemy zaproszenie profesjonalnych artystów do pracy w Radach Parafialnych. Powinni oni brać czynny udział w budowie i wystroju świątyni, codziennej dbałości o stronę wizualną sprawowanego kultu, jakości projektowania komunikacji wizualnej, wydawnictw, dekoracji czasowych i animować ruch kulturalny dzieci, młodzieży i dorosłych.

Organizacja

10. Wzywamy do rozpoczęcia budowy chrześcijańskiego obiegu sztuki. Pierwszym krokiem na tej drodze powinna być reforma i nowe zadania sieci muzeów archidiecezjalnych i diecezjalnych, które powinny być aktywne na polu sztuki współczesnej i współpracować ze świeckimi instytucjami kultury.
11. Niezbędna jest reforma i nowy opis kompetencji diecezjalnych komisji budowlanych oraz utworzenie stałej rady ds. kultury wizualnej przy Konferencji Episkopatu Polski.
12. Postulujemy stymulowanie aktywności chrześcijańskiej krytyki artystycznej w mediach związanych z Kościołem.
13. Wzywamy do powołania opiniotwórczego katolickiego portalu o sztuce.
14. Proponujemy utworzenie stypendium artystycznego Przewodniczącego KEP połączonego z cyklicznym konkursem artystycznym pod patronatem Prymasa Polski.
15. Proponujemy nawiązanie współpracy krajowych instytucji kultury z partnerami zagranicznymi, w tym z Muzeum Watykańskim i utworzenie cyklicznego międzynarodowego przeglądu sztuki chrześcijańskiej, zdolnego wywierać realny wpływ na dyskurs artystyczny na świecie.

Aby wdrożenie proponowanych rozwiązań było możliwe, oferujemy naszą pracę i zaangażowanie, prosząc jednocześnie o przychylny namysł i błogosławieństwo.

W imieniu organizatorów i uczestników Synodu Artystów
dr hab. Łukasz Murzyn, prof. UP
Dziekan Wydziału Sztuki
Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

